

5 СНЕЖНЯ
ДЗЕНЬ
КАНСТЫТУЦЫІ
СССР

Магілёўскі металургічны завод—адно з перадавых прадпрыемстваў нашай рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: перадавы брыгадзір лістапракатнага цэха Анатоль ВАРАБ'ЕУ.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЗАБЯСПЕЧАНА ЎЛАДАЙ РАБОЧЫХ І СЯЛЯН

●
В. ЛУЗГІН,
намеснік міністра сацыяльнага
забеспячэння БССР

Права на сацыяльнае забеспячэнне кожнага працоўнага замацавана і гарантавана ў Канстытуцыі СССР.

На ўсіх этапах развіцця нашага грамадства і дзяржавы клопаты аб чалавеку, аб паляпшэнні матэрыяльнага ўзроўню жыцця народа заўсёды былі ў цэнтры ўвагі Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы. У першыя месяцы Савецкай улады Савет Народных Камісараў прыняў падпісаны Ул. Леніным Дэкрэт аб сацыяльным забеспячэнні працоўных, і ўпершыню ў гісторыі зацвердзілася сапраўды народная сістэма сацыяльна-матэрыяльнага забеспячэння, якое адпавядае інтарэсам працоўных.

Мерапрыемствы, якія праводзілі партыя і ўрад у галіне сацыяльнага забеспячэння ў першыя гады Савецкай улады, шырока ажыццяўляліся і ў Беларусі. Для арганізацыі і кі-

раўніцтва справай сацыяльнага забеспячэння ў 1919 годзе быў створаны Народны Камісарыят, на які ўскладалася ажыццяўленне дзяржаўнага сацыяльнага забеспячэння.

У рэспубліцы аказвалася вялікая дапамога інвалідам вайны і іх сем'ям, сем'ям чырвонаармейцаў і асобам, якія мелі заслугі перад Радзімай. Толькі ў 1921 годзе ад дзяржавы атрымалі дапамогу больш 276 тысяч чалавек.

Дзякуючы клопам Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада ў нашай краіне ўжо ў даваенныя гады была створана развітая, гарантаваная сістэма сацыяльнага забеспячэння, якая з'явілася важным фактарам у ліку мерапрыемстваў па павышэнню дабрабыту савецкіх людзей.

У гады вайны беларускі народ панёс вялікія матэрыяльныя і людскія страты. Застало-

ся нямала асірацелых сем'яў. Партыя і ўрад прымаюць рад неадкладных мер па матэрыяльнаму забеспячэнню абаронцаў Радзімы — інвалідаў Айчыннай вайны і сем'яў воінаў і партызан, якія загінулі. Асабліва ўвага ўдзялялася і ўдзяляецца паляпшэнню жыллёвых умоў інвалідаў. Толькі за 1944—1945 гады для інвалідаў Айчыннай вайны і сем'яў воінаў, якія загінулі, пры дапамозе дзяржавы ў рэспубліцы было пабудавана больш 176 тысяч дамоў.

Важнай падзеяй у развіцці сацыяльнага забеспячэння з'явіўся Закон аб дзяржаўных пенсіях, прыняты Вярхоўным Саветам Саюза ССР 14 ліпеня 1956 года. Ён значна пашырыў кола асоб, якія атрымалі права на пенсію, карэнным чынам палепшыў матэрыяльнае забеспячэнне непрацаздольных. Значэнне Закона аб дзяржаўных пенсіях цяжка пераацаніць. Нават нашы непрыяцелі за рубяжом вымушаны былі прызнаць, што гэты Закон — вялікае дасягненне сацыялістычнага ладу. Па гэтаму Закону велічыня пенсіі па старасці павялічылася больш чым у два разы, па інваліднасці — у 1,7 раза.

За апошнія гады ўрад прыняў рад новых заканадаўчых

актаў, накіраваных на далейшае павелічэнне сацыяльнага забеспячэння. Павышаны мінімальныя памеры пенсій інвалідам першай і другой груп і сем'ям, якія страцілі карміцеляў.

Некаторыя пенсіянеры атрымалі права на пенсію без уліку заробтку, набылі права на пенсію і дапамогу былыя члены калгасаў, на землях якіх арганізаваны саўгасы. Для інвалідаў вайны першай і другой груп і асобным катэгорыям трэцяй групы ўстаноўлены бясплатны праезд у гарадскім пасажырскім транспарце. Усім інвалідам вайны і інвалідам працы, якія не працуюць, з 1 кастрычніка па 15 мая штогод прадастаўляецца 50-працэнтная зніжка на праезд па чыгунцы. Інваліды вайны атрымалі права на набыццё медыкаментуў са зніжкай 80 працэнтаў. Ім таксама прадастаўляецца бясплатны праезд у аўтамабілі і мотакаляскі. У сучасны момант у рэспубліцы больш сямі тысяч інвалідаў Айчыннай вайны і працы маюць легкавыя аўтамабілі і мотакаляскі.

Інваліды вайны карыстаюцца пастаяннымі клопатамі дзяржавы. Акрамя пенсіі, яны маюць магчымасць бясплатна лячыцца ў санаторыях, а тыя, у каго няма родных, могуць жыць у дамах для інвалідаў на поўным дзяржаўным забеспячэнні. У рэспубліцы пенсіянерам штогод выдаецца больш чатырох тысяч пучэвак у санаторыі і дамы адпачынку.

Вярхоўны Савет СССР 15 ліпеня 1964 года прыняў Закон аб пенсіях і дапамозе членам калгасаў. Гэта з'яўляецца практычным укараненнем ў жыццё Праграмы КПСС аб паступовым збліжэнні ўзроўню жыцця працоўнікоў горада і вёскі, а таксама ўмоў пенсійнага забеспячэння калгаснікаў, рабочых і служачых.

Новым праяўленнем няспынных клопатаў партыі і ўрада аб дабрабыце савецкага народа з'явілася прынятая ў адпаведнасці з рашэннямі XXIII з'езду партыі пастанова ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР ад 26 верасня 1967 года «Аб мерах па далейшаму павышэнню дабрабыту савецкага народа». Сярод гэтых мер важнае месца занялі пытанні паляпшэння пенсійнага забеспячэння. Зніжаны

[Заканчэнне на 2-й стар.]

УЛАДАЙ РАБОЧИХ І СЯЛЯН

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

на пяць гадоў узрост для прызначэння пенсій па старасці членам калгасаў, інвалідам з ліку ваеннаслужачых, работнікам некаторых прафесій тэкстыльнай прамысловасці, асобам, якія працуюць у раёнах Крайняй Поўначы.

Значна павышана велічыня пенсій па інваліднасці. Устаноўлена дапамога для інвалідаў I і II груп з дзяцінства. У агульнай складанасці ў адпаведнасці з Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета і рашэннямі вераснёўскага Пленума ЦК КПСС у рэспубліцы ў гэтым годзе больш чым 240 тысячам чалавек павышаны ці зноў назначаны пенсіі. Дзяржаўныя выдаткі на гэтыя мэты павялічыліся на 57 мільёнаў рублёў у год. У сучасны момант сярэдні памер пенсіі па старасці складае больш 70 працэнтаў заробатку рабочага ці служачага перад выходам на пенсію.

На 1 студзеня 1968 года толькі па лініі органаў сацыяльнага забеспячэння Беларусі атрымалі пенсіі і дапамогу 1 мільён 530 тысяч чалавек ці 18 працэнтаў усяго насельніцтва рэспублікі. Выдаткі на выплату пенсій і дапамогі перавысілі выдаткі 1955 года амаль у пяць разоў.

Прадметам клопатаў дзяржавы з'яўляюцца таксама сляпыя і глуханямыя. У рэспубліцы на 26 навучальна-вытворчых прадпрыемствах працуюць каля пяці тысяч інвалідаў па зроку, слыху і мове. На гэтых прадпрыемствах створаны неабходныя ўмовы для выкарыстання іх працы з улікам спецыфікі іх захворванняў. У рэспубліцы ёсць шэць пратэзна-артэпедычных прадпрыемстваў, якія штогод аказваюць пратэзна-артэпедычную дапамогу прыблізна 35 тысячам чалавек.

Вялікімі дасягненнямі нашых беларускіх пратэзістаў з'яўляецца тое, што яны ўкаранілі ў практыку выраб штучных рук з біяэлектрычным кіраваннем. У выніку праводзімых мерапрыемстваў па прыстаўванню інвалідаў да працы, іх лясенню і пратэзіраванню амаль паловіна людзей, якія страцілі працаздольнасць, працуюць.

Вялікае значэнне ў нашай савецкай сістэме сацыяльнага забеспячэння атрымліваюць дамы-інтэрнаты для інвалідаў і састарэлых, якія ў гэтых дамах утрымліваюцца поўнасцю за кошт дзяржавы. Больш таго, ім выплачваецца частка прызначанай пенсіі. У рэспубліцы ў сучасны момант ёсць 78 дамоў-інтэрнатаў, у якіх на поўным дзяржаўным забеспячэнні знаходзіцца больш 13 тысяч чалавек. Выдаткі на іх утрыманне ў 1967 годзе склалі больш 10 мільёнаў рублёў. Сетка такіх устаноў штогод узрастае.

Вялікае месца ў сацыяльным забеспячэнні працоўных займае дзяржаўная дапамога мнагаспартнаму і адзінокім маці. На выплату гэтай дапамогі штогод выдаткоўваецца каля 11 мільёнаў рублёў.

Органы сацыяльнага забеспячэння і грамадскасць пастаянна вывучаюць матэрыяльна-бытавыя ўмовы інвалідаў вайны, сем'яў загінуўшых і адзінокіх пенсіянераў. Многім з іх была аказана дапамога ва ўладкаванні на пасільную работу. Пры садзейнічэнні выканкомаў дэпутатаў працоўных толькі ў 1968 годзе ў рэспубліцы інвалідам вайны і сем'ям загінуўшых адрамантавана 23 109 дамоў і 2 272 сем'ям прадастаўлены дзяржаўныя кватэры.

Нашы землякі за рубяжом ведаюць, як цяжка думаць аб старасці і чорных днях, якія могуць сустрэць чалавек у капіталістычнай краіне. Савецкі чалавек не баіцца будучага. Сацыяльнае забеспячэнне гарантуюць яму Савецкая Канстытуцыя і ўлада рабочых і сялян.

ТУТ БЫЛА АБВЕШЧАНА САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ

Паўстагоддзя назад, у снежні 1918 года, у старажытным рускім горадзе Смаленску адбылася VI Паўночна-заходняя канферэнцыя РКП(б). Выказваючы волю і спадзяванні беларускага народа, канферэнцыя аднадушна паставіла прызнаць неабходным абвяшчэнне Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, як самастойнай і раўнапраўнай рэспублікі Савецкай Расіі. Тады ж было вырашана лічыць VI Паўночна-заходнюю абласную партканферэнцыю Першым з'ездам Камуністычнай партыі (большавікоў) Беларусі. Так быў пакладзены пачатак арганізацыйнаму афармленню Кампартыі Беларусі, састаўной і неад'емнай часткі Расійскай Камуністычнай партыі (большавікоў).

Гэты знамянальны юбілей разам з беларускім народам адзначаюць працоўныя Смаленскай вобласці. На ўрачыстасцях у Смаленску, прысвечаных 50-годдзю Першага з'езду Камуністычнай партыі Беларусі і абвяшчэнню Беларускай ССР, пабывала дэлегацыя нашай рэспублікі на чале з сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі С. Пілатовічам. У яе складзе — намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Клімаў, пісьменнік, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР І. Шамякін, намеснік загадчыка аддзела культуры ЦК КПБ Я. Парватаў.

На граніцы Беларусі з Расійскай Федэрацыяй гасцей цёпла сустрэлі прадстаўнікі братняй Смаленшчыны. У абласным цэнтры, перад Домам Саветаў, узвышасца

гранітны помнік Уладзіміру Ільічу Леніну. Пасланцы Беларусі ўсклалі кветкі да яго падножжа.

Каля галоўнага корпуса медыцынскага інстытута (будынак былога дваранскага сходу, дзе праходзіла VI Паўночна-заходняя партканферэнцыя) адбыўся мнагалюдны мітынг працоўных Смаленска, прысвечаны адкрыццю мемарыяльнай дошкі. Мітынг адкрыў першы сакратар Смаленскага гаркома КПСС В. Мураўчык. Ад імя ўсіх смалян ён сардэчна павіншаваў браці беларускі народ з надыходзячым слаўным юбілеем — 50-годдзем БССР і Кампартыі Беларусі. Удзельнік баёў за вызваленне смаленскай і беларускай зямлі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў А. Бардун перадаў гарачыя словы віншавання Цэнтральнаму Камітэту КПБ, Савету Міністраў БССР і Прэзідыуму Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

— Няхай гэта мемарыяльная дошка заўсёды напамінае нам аб вечнай, непарушнай дружбе рускага і беларускага народаў, аб нашай сумеснай барацьбе з ворагам і стваральнай працы, — сказаў прарэктар Смаленскага педагагічнага інстытута, кандыдат гістарычных навук Д. Будаеў.

Цёпла сустрэты прысутнымі на мітынгу, выступіў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Клімаў.

У абласным драматычным тэатры адбылося ўрачыстае пасяджэнне, прысвечанае 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

«ГЕРОІ БЕЛАРУСІ»

Так называецца зборнік, які склала кафедра рускай мовы падрыхтоўчага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна.

Кніга прызначана для навучальных мэт. Яна будзе добрым дапаможнікам для студэнтаў, якія прыехалі вучыцца ва ўніверсітэт з замежных краін. Вывучаючы па ёй рускую мову, яны даведваюцца, як жылі, працавалі, абаранялі сваю Радзіму, перамагалі сыны і дачкі беларускага народа.

Складальнікі зборніка — супрацоўнікі БДУ Т. Пятровіч, Л. Сакавец, А. Самаль. Кніга ў хуткім часе выйдзе ў свет.

«ПАПАРАЦЬ-КВЕТКА»

Добры падарунак нядаўна атрымалі жыхары Маладзечна. Для іх гасцінна расчыніліся дзверы кафэ «Папараць-кветка». У ім па народных матывах распісаны сцены і столь, у беларускім стылі зроблена мэбля, івянецкія ўмелыя вырабілі прыгожы керамічны посуд. Да паслуг наведвальнікаў — вялікі выбар страў.

СТАГОДДЗЕ ШКОЛЫ

Ілюмінацыя з электрычных агнёў некалькі дзён упрыгожвала цэнтр вёскі Першаі. Юбілей святкавала мясцовая сярэдняя школа, якой споўнілася 100 гадоў.

Урачыста адзначылі ў вёсцы стагоддзе школы. Аб яе гісторыі і цяперашнім жыцці раскажаў дырэктар А. Сыцько. Школу віталі прадстаўнікі Інстытута гісторыі АН БССР — даўнія шэфы вёскі Першаі, райкома партыі і райвыканкома, суседніх калгасаў, Цэнтральнага батанічнага сада Акадэміі навук БССР, былыя выхаванцы. Паступілі шматлікія тэлеграмы ад яе выпускнікоў.

СЯМЕЙНЫ АНСАМБЛЬ

Сям'ю Міцкевічаў называюць самай вясёлай у Пастаўскім раёне Віцебскай вобласці. Справа ў тым, што ўсе члены яе — Іван Іосіфа-

віч, яго жонка Марыя Ігнацьеўна, сын Іван і дачка Ванда, якія жывуць у саўгасе «Рассвет», добрыя музыканты-цымбалісты. Сямейны ансамбль неаднаразова выступіў у Мінску і заўсёды карыстаўся вялікім поспехам сярод жыхароў сталіцы.

ЗЛЁТ ПРАСЛАУЛЕННЫХ АСАУ

У Маскве адбылася інтэрнацыянальная сустрэча савецкіх лётчыкаў-добраахвотнікаў, якія ўдзельнічалі ў нацыянальна-рэвалюцыйнай вайне Іспаніі разам са сваімі баявымі сябрамі-іспанцамі. Удзельнікі сустрэчы ўсклалі вянок да Маўзалея Ул. І. Леніна, пабывалі на вуліцы імя двойчы Героя Савецкага Саюза Грыцаўца, наведалі Іспанскі Цэнтр у Маскве.

ПОЛЬСКІ ОРДЭН УРУЧАЕЦЦА У ЖАБІНЦЫ

Польскі ордэн «Крыж храбрых», медалі «За Варшаву», «Перамога і Свабода», «Знак Грунвальда» ўручылі ў Жабінкаўскім ваенным камісарыяце былому камандзіру аддзялення Георгію Місюку.

У грозным 1943 годзе сержант Савецкай Арміі Георгій Місюк быў накіраваны камандаваннем у першыя часці народнага Войска Польскага, якія фарміраваліся.

За паспяховае выкананне заданняў камандавання ўрад Польскай Народнай Рэспублікі ўзнагародзіў Георгія Місюка ордэнам «Крыж храбрых», Пазней да яго прыбавіліся і іншыя ўзнагароды. Аднак абстаноўка ў час вайны складалася так, што атрымаць іх ён не змог.

Цяпер сержант запasu Георгій Місюк працуе начальнікам участка шасейнай дарогі Брэст — Кобрын.

ПАКАЗВАЕ ФРАНЦЫЯ

У Новасібірскім акадэмічным цэнтры адбылася дэманстрацыя навуковых вымяральных прыбораў Францыі. Свае вырабы паказалі больш сарака фірм гэтай дзяржавы. Сярод экспанатаў — электронныя мікразонды, рознага роду аналізатары, транзістарныя асцыляграфы і іншыя прыборы. У час выстаўкі вучоныя Францыі прачыталі больш 30 лекцый.

Калектыў гомельскага кандытарскага камбіната «Спартак» да юбілею рэспублікі і КПБ вырабіў вялікую партыю шакаладных цукерак у святочным афармленні. Гэта шакаладныя наборы ў каробках: «Карта БССР», «Дары Палесся», «Гомель», «Будоўля», «Беларуская бульба» і многія іншыя. У гандлёвую сетку ўжо адпраўлена каля 100 тон такіх цукерак. НА ЗДЫМКУ: Галіна БОНДАРАВА рыхтуе да адпраўкі шакаладныя цукеркі.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

Калектыў Беларускага навукова-даследчага інстытута анкалогіі і медыцынскай радыялогіі вядзе вялікія і плённыя даследаванні. Лабараторыі інстытута аснашчаны дасканалай апаратурай і прыборамі. НА ЗДЫМКУ: урач Ала ЛАУРЫНЕНКА і лабарантка Святлана ГАРОШЧАК правяраюць паказчыкі прыбораў.

Фота В. ДУБІНКІ.

У ваколіцах Магілёва ўзняліся карпусы і ўстаноўкі новага камбіната сінтэтычнага валакна. Наш здымак зроблены ў доследным цэху.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

31 студзеня 1965 года, калі пачаў дзейнічаць Закон аб пенсіях і дапамозе членам калгасаў, 7 490 працаўнікоў сельскай гаспадаркі Іванаўскага раёна атрымалі пенсіі па старасці і інваліднасці. Агульныя выдаткі на сацыяльнае забеспячэнне калгаснікаў за 1965—1967 гады складалі па раёну 2 мільёны 165 тысяч рублёў. За 9 месяцаў гэтага года калгасныя пенсіянеры атрымалі 911 300 рублёў.

Прызначана пенсія ў 49 рублёў ветэрану калгаснай працы, сельгасарцелі «Маладая гвардыя» Лаўрэнцію Крышніевічу. Цяпер па 40—50 рублёў пенсіі атрымліваюць былы пастух калгаса «Светлы шлях» Нікіфар Ляўковіч, калгасніца сельгасарцелі імя Крупскай Марыя Лукашык, даярка калгаса «40 год Кастрычніка» Наталля Кузюр і іншы.

А. ШВАБ.

Толькі ў першым паўгоддзі гэтага года на тэрыторыі Навасёлкаўскага сельскага Савета 26 сем'яў рабочых саўгаса справілі наваселлі ў дабротных светлых дамах. Сярод іх хлебаробы Іван Загорац, Павел Сянько, Іван Козік, Марыя Загорац і іншыя.

У цэнтры Навасёлкаў — трохпавярховы дом культуры са стаячнай кінатэатраўкай, бібліятэка, сярэдняя школа, бальніца, швейная майстэрня, сталовая, магазіны, лазня і іншыя грамадска-бытавыя і адміністрацыйныя будынкі. На сродкі саўгаса будзецьця вялікі сельскі універмаг на 16 рабочых месцаў.

На тэрыторыі сельскага Савета ёсць тры бібліятэкі, чатыры прафсаюзныя клубы з бібліятэкамі, 10 магазінаў, сярэдняя школа, тры васьмігадовыя і тры пачатковыя школы.

В. ХВАЙНІЦКІ.

Калінавіцкі раён.

На Піншчыне ёсць многа памятных месцаў, звязаных са знаходжаннем тут народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Нядаўна ў Пінкавіцкай сярэдняй школе адбыўся вечар, прысвечаны памяці паэта. На вечары былі настаўнікі і вучні Мікалаеўшчынскай сярэдняй школы імя Я. Коласа, былыя вучні Канстанціна Міхайлавіча, жыхары вёсак Пінкавічы і Вішэвічы.

З вялікай цікавасцю прысутныя слухалі нястомнага прапагандыста творчасці Я. Коласа Іосіфа Міхайлавіча Міцкевіча, брата паэта. Ён раскажаў аб дзіцячых гадах Канстанціна Міхайлавіча, яго вучобе, чытаў вершы і ўрыўкі з паэмы «Новая зямля».

Былыя вучні Якуба Коласа выступілі з успамінамі аб сваім настаўніку Канстанціну Міхайлавічу Міцкевічу. Свае вершы пра-

чыталі юныя паэты з Пінкавіцкай і Мікалаеўшчынскай школ.

І. КАЛОША.

На стыку дзвюх вёсак — Агароднікі і Сакалова — стаіць школа-васьмігодка. Сёлет з яе сцен пайшлі ў новае жыццё 43 выпускнікі. Цяпер ва ўсіх класах школы займаецца 343 вучні. Іх вучаць больш 20 настаўнікаў. Дарэчы, трэць з іх некалі скончылі гэтую школу.

Выхаванцы Агароднікаўскай васьмігодкі раз'ехаліся па ўсёй краіне. Сярод іх — урачы і настаўнікі, інжынеры і спецыялісты сельскай гаспадаркі, афіцэры і шахцёры, Віктар Юркевіч, напрыклад, працуе хірургам у Століне, афіцэрамі Савецкай Арміі сталі Іван Грынкевіч і Іван Кавалевіч, Сцяпан Говін — аспірант БДУ, а Аляксей Юркевіч — старшыня мясцовага калгаса «33-я гадавіна Кастрычніка».

У 1867 годзе, аделужыўшы ў царскай арміі 15 год, вярнуўся ў Агароднікі ў чыне старшага унтар-афіцэра Іван Левашэвіч. У арміі ён навучыўся грамаце. Ад бацькі дасталася Івану невялікая хацінка. У ёй і адкрыў ён па ўласнай ініцыятыве школу для сельскіх дзяцей, стаўшы першым настаўнікам.

І кастрычніка 1868 года ў Агародніках была афіцыйна адкрыта царкоўна-прыходская школа. Была яна крыта саломай, мела тры вакенцы і памер 8×12 аршынаў.

У памяці жыхароў Агароднікаў і Сакалова засталіся імёны кіраўніка школы ў перыяд панавання буржуазнай Польшчы Пятра Пялецкага і яго жонкі настаўніцы Глафіры Пялецкай. Яны дапамагалі сялянскім дзецям, прыцягвалі моладзь да ўдзелу ў мастацкай самадзейнасці. Не па нутры прыйшося гэта мясцовым панам ды падпанкам. Пялецкія былі пераведзены з Агароднікаў некуды ў Пазнанскае ваяводства.

У 1939 годзе школа стала сямігодкай, у 1940-м тут працавалі ўжо дзве дзяўчыны-настаўніцы. Адна з іх — Ксенія Трафімаўна Левашэвіч — і цяпер вучыць тут дзяцей калгаснікаў.

У час вайны ў Агароднікаўскай школе паліцаі вырашылі размясціць свой гарнізон, і ў час бою з партызанамі школа згарэла.

Пасля вызвалення Беларусі ад фашыстаў аднавіліся школьныя заняткі. Але праходзілі яны ў прыватных дамах. У 1956 годзе была пабудавана цяперашняя васьмігодка.

Зараз у цэнтры вёскі Агароднікі ўзводзіцца новая школа. І будзе яна не васьмігадовай, а сярэдняй.

Е. СЯЛЕНА.

В связи с Днем Конституции, который ежегодно 5 декабря празднует наш народ, редакция газеты «Голос Радзімы» обратилась к заместителю министра социального обеспечения БССР Василию Лузгину с просьбой рассказать нашим читателям, как обеспечивается одно из конституционных прав граждан Белорусской Республики — право на социальное обеспечение. Статья В. Лузгина «ЗАБЯСПЕЧАНА УЛАДАЙ РАБОЧЫХ І СЯЛЯН» напечатана на 1 и 2 стр.

8 августа 1947 года возле железнодорожной станции Жодино началось строительство завода, а десять лет назад, в 1958 году, с главного конвейера сошел первый автомобиль «МАЗ-525». В 1961 году был создан опытный образец 27-тонного «БелАЗа-540», в 1962 — закончена сборка первого 40-тонного «БелАЗа-548». Одна за другой сходят машины с главного конвейера, а в экспериментальном цехе идет сборка будущих гигантов. 27 тонн, 40 тонн, 65 тонн — это не предел грузоподъемности автомобилей. На следующем этапе — 75 тонн. Завод выполняет заказы многих предприятий Советского Союза и почти 20 стран мира. С теми задачами, которые время ставит перед учеными, инженерами, конструкторами, белазовцы справляются успешно. Доказательством тому служат их продукция и их награды («БелАЗ» — ФІРМА ЦЯЖКАВОЗАЎ», 3 стр.).

Игра на цимбалах И. Жиневич научился в детские годы у своего отца музыканта-самоучки. Часто они играли вместе на деревенских свадьбах. Однажды по деревне проходила красноармейская часть. Командир, услышав игру Иосифа младшего, посоветовал ему ехать в город учиться. В один из декабрьских дней 1922 года в Минск из-под Тальки пришел

15-летний подросток с цимбалами за плечами. В ярко освещенном зале Белорусского театра впервые со сцены зазвучали белорусские цимбалы, на которых играл Иосиф Жиневич. С этого дня началась концертная жизнь цимбал. И. Жиневич воспитал целую плеяду отличных цимбалистов. Государственный народный оркестр БССР побывал во всех союзных республиках, а также за рубежом: в Англии, Бельгии, Голландии, Финляндии, Швеции, Польше, Венгрии, Болгарии, Чехословакии, Турции, Индии, Бирме. За концертную деятельность Постановлением Совета Министров БССР И. Жиневичу была присуждена Государственная премия, а совсем недавно Указом Президиума Верховного Совета СССР ему было присвоено звание народного артиста Советского Союза («ПЕРШЫ ЦЫМБАЛІСТ», 6 стр.).

Исполнилось 150 лет со дня рождения Ивана Сергеевича Тургенева. Наша страна, а вместе с ней все человечество, отдадут дань памяти и уважения большому художнику слова, выдающемуся и прославленному мастеру русской литературы XIX столетия. Тургенев был одним из первых русских писателей, кто заслужил всемирную известность. Он вывел русскую литературу на широкие просторы международного признания. День рождения великого сына земли русской стал нашим общим праздником. Мы отметили его в республиках, городах и поселках. И как самый лучший подарок к юбилею поставили на книжную полку страны 1 020 изданий сочинений И. С. Тургенева, которые вышли за годы Советской власти тиражом в 57 миллионов экземпляров. Книги писателя изданы на 60 языках народов СССР и зарубежных стран («ТАЛЕНТ МАГУТНЫ, ВАРТЫ РАСЦІ», 8 стр.).

Да 50-годдзя БССР

«БелАЗ» — ФІРМА ЦЯЖКАВОЗАЎ

Здаецца, пяць гадоў мне было — бацька прыдумаў новае пакаранне на выпадак, калі я яму пачынаў знаадка назаліць: браў пад пахі і сядзіў на шафу. З непрывычкі страшна нават было. Прыкладна тое ж самае я адчуваў у кабінце дваццацісямтоннага «БелАЗа». Страху, зразу-мела, не было, але ўсё ж неяк нязвыкла сядзець у кабінце амаль на трохметровай вышыні і наглядзець, як з хуткасцю шасцідзесяці кіламетраў у гадзіну дарога праскочвае пад коламі. Сустрэчныя машыны — на што ўжо вялікія «МАЗы» — здаюцца маленькімі-маленькімі. «Запарожца» — наогул цацка.

Гавораць, на цяжкіх аўтамабілях не адчуваеш хуткасці. Праўда, дух не займае, але хуткасць усё ж адчуваецца. Машына ходка ідзе. Шлях наш не доўгі — дзесяць кіламетраў па шасэ. Так трэба па тэхналогіі выпрабаванняў гэтай машыны. На павароце я зноў здзіўлюся. Для вагі і габарытаў «БелАЗа-540» круг развароту даволі малы — усяго паўтара дзесятка метраў. Гэтая лічба добра гаворыць аб маневранасці аўтамабіля, якая так неабходна яму ва ўмовах работы ў кар'ерах адкрытых горных распрацовак. У задачу кантралёра-выпрабавальніка — ім Саша Мацкевіч працуе пяць год, з таго часу, як прыйшоў з арміі, — уваходзіць правёрка дзеяння ўсіх вузлоў аўтамашины. Абкатка робіцца некалькі разоў. Сама па сабе часу яна займае нямнога. Асноўнае — правёрка, правёрка старанная: да самай

апошняй шрубкі. З рук такіх рабочых, як Саша, а іх на гэтым участку галоўнага канвеера дваццаць пяць, машына «выходзіць у свет».

Якія вартасці павінен мець сучасны грузавы аўтамабіль? Хуткасць. У «БелАЗаў» яна ёсць. Грузападмальнасць. Гэты паказчык, які ў многім вызначае прадукцыйнасць машыны, таксама ёсць. Яшчэ павіны быць маневранасць, лёгкасць кіравання. Гэтыя якасці ў аўтамабіля таксама ёсць. Сёння завод выконвае заказы многіх прадпрыемстваў Савецкага Саюза і амаль дваццаці краін свету.

Адзін з плакатаў на тэрыторыі Беларускага аўтамабільнага завода абвясчае: «Заводу 10 год».

Дзесяць год назад, у 1958 годзе, з галоўнага канвеера завода сышоў першы аўтамабіль «МАЗ-525». Ні для каго не сакрэт, што завод у Жодзіна — атожылак Мінскага аўтамабільнага. І атожылак, які працітае. Але база гэтага завода была закладзена яшчэ раней.

8 жніўня 1947 года каля станцыі Жодзіна пачалося будаўніцтва завода тарфяных машын. У 1950 годзе ён выпускаў сваю першую прадукцыю: кантэйнеры для перавозкі торфу, варушылькі, якія ўжываюцца для яго сушкі, і іншы. У 1951 годзе завод быў перададзены ў распараджэнне Міністэрства будаўнічага і дарожнага машынабудавання СССР. А напярэдадні 41-й гадавіны Кастрычніцкай рэвалюцыі жодзінецкі сабраў 25-тонны «МАЗ-525», распрацаваны канструкторамі Мінска-

га аўтамабільнага завода. Гісторыю завода можна весці ад адной маркі аўтамабіля да другой.

1961 год — створаны до-следны ўзор 27-тоннага «БелАЗа-540».

1962 год — закончана зборка першага саракатоннага «БелАЗа-548».

У ліпені 1963 года быў створаны «БелАЗ-548В». Грузападмальнасць — 65 тон.

У 1964 годзе нарадзіліся 45-тонныя аўтапаязды «БелАЗ-540В», а ў эксперыментальным цэху ішла зборка тралейвоза «БелАЗ-524» грузападмальнасцю 65 тон.

У верасні 1965 года са-старэлая машына «МАЗ-525» была знята з канвеера, і завод перайшоў на вытворчасць «БелАЗаў-540». А ў эксперыментальным цэху ідзе зборка будучых гігантаў. 27 тон, 40 тон, 65 тон — гэта не мяжа грузападмальнасці аўтамабіля. На наступным этапе — 75 тон. Гэта новыя мадэлі «БелАЗ-524» і «БелАЗ-549».

Найбольш цікавая мадэль — гэта дызель-тралейвоз «БелАЗ-524». Яго папярэднік, таксама дызель-тралейвоз, паспяхова прайшоў выпрабаванні і паказаў перспектывнасць стварэння падобных аўтамабіляў. Яны прызначваюцца для перавозкі руды, грунтаў з кар'ераў. Дызельны матор забяспечвае магчымасць перасоўвання аўтамашины па-за лініямі электраперадач. А калі тралейвоз прайдзе на электрычную цягу, тады магчымасці яго практычна будуць невывярпаль-

нымі. І хуткасць, і магутнасць яго рухавікоў — у тое-саме параўнанні з дызелем будзе дасягаць амаль 1600 конскіх сіл — і грузападмальнасць забяспечваюць высокую рэнтабельнасць гэтага аграгата.

Год ад году развіваецца наша прамысловасць, расце здабыча карысных выкапняў. А паспяховае выкарыстанне прыродных рэсурсаў немагчыма без стварэння новых, яшчэ больш дасканалых грузавых аўтамабіляў.

З тымі задачамі, якія час ставіць перад вучонымі, інжынерамі, канструкторамі, белазавцы спраўляюцца паспяхова. Доказам таму служаць і іх прадукцыя, і іх узнагароды.

У 1966 годзе Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Беларускі аўтамабіль-

ны завод быў узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. А восенню гэтага года вялікая група інжынераў-канструктораў была ўдастоена Дзяржаўнай прэміі.

...Дарога хутка пралітае пад коламі «БелАЗа». Некалькі чалавек з кузава газіка, які стаў на абочыне дарогі, нешта пракрычалі ўслед. Што? Можна, проста выказвалі захапленне перамогай чалавечай думкі. Можна, проста жадалі яму шчаслівага шляху. Заўтра Саша Мацкевіч сядзе за руль іншых машын, а тыя, што прайшлі праз яго рукі, сёння пойдучы у вялікі рэйс.

Шчаслівай табе дарогі, «БелАЗ»!

В. БЛАХІН.

г. Жодзіна.

Беларускія асілкі — 40-тонныя самазвалы «БелАЗ-547А».

Новы Дом мадзлей у Мінску.

ДЛЯ ЧАЛАВЕКА

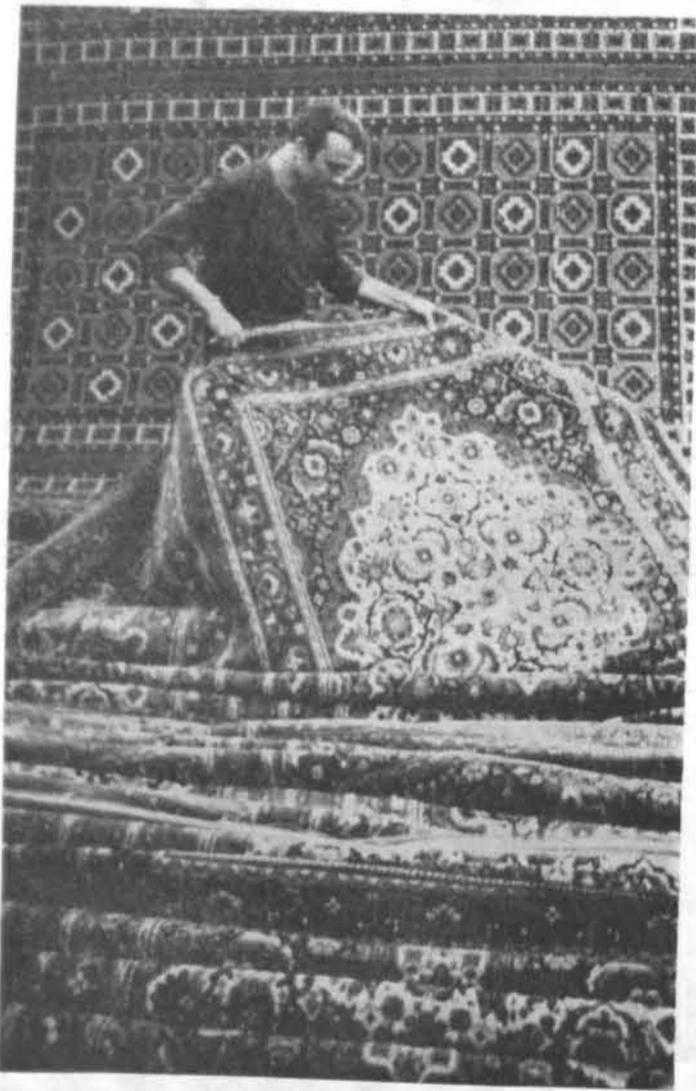
Нашы землякі-турысты, якія праз некалькі год зноў наведваюць СССР, не перастаюць здзіўляцца велічым зменам, якія адбыліся за час іх адсутнасці, і аднадушна адзначаюць: «Жыццё з кожным годам робіцца лепшым». Жыццё робіцца лепшым—гэта значыць усё больш прадуктаў і тавараў у магазінах, гэта прыгожае адзенне людзей, гэта ўтульна і зручна абстаўленныя кватэры і многае іншае, на што раней, у гады пасляваеннага будаўніцтва, немагчыма было звярнуць належнай увагі і што зараз з кожным годам усё больш і больш уваходзіць у побыт савецкіх людзей. Нездарма асабліва гэтай п'яцігодкі ў параўнанні з папярэдняй з'яўляецца збліжэнне тэмпаў росту вытворчасці тавараў народнага спажывання і тэмпаў вытворчасці станкоў і абсталявання.

746 тысяч метраў тканін выпускаецца штодзённа ў адной толькі нашай рэспубліцы. Ужо сёлета нашы ткачы выпусцілі 96,4 мільёна квадратных метраў баваўняных тканін, 70,8—ільняных, 32—шарсцяных, 13,8—шаўковых. Шырока вядомы ў нашай краіне і за яе межамі такія гіганты лёгкай прамысловасці, як Аршанскі ордэна Леніна льнокамбінат. Баранавіцкі баваўняны і іншыя, а будаўніцтва тэкстыльных прадпрыемстваў працягваецца. Напрыклад, у Магілёве ўжо ўзнікаюцца карпусы буйнейшага ў Еўропе завода сінтэтычнага валакна лаўсан.

Каля 55 тысяч вязаных сукенак, касцюмаў, світраў, 450 тысяч пар панчоў і шкарпэтак выпускаюць штодзённа трыкатажныя прадпрыемствы рэспублікі, 129 пар чаравікаў—абутковыя. Кожны пяты ў Саюзе дыван зроблены рукамі віцебскіх і брэсцкіх ткачоў.

Аб усім гэтым расказвае выстаўка, якая адкрылася ў Доме мадзлей—новым прыгожым будынку, што зусім нядаўна вырас на Паркавай магістралі беларускай сталіцы. На ёй прадстаўлены ўзоры прадукцыі ўсіх галін лёгкай прамысловасці рэспублікі. Тут і мадзельны абутак з аксесуарамі—сумачкамі і пальчаткамі, і рознакаляровая вясёлка тканін, і адзенне—прадукцыя швейных і трыкатажных фабрык рэспублікі, і дзіцячыя цацкі. Над кожным стэндам—шыльдзі з надпісам «Мода 1970 года». Так, у 1970 годзе яшчэ з большым густам будуць апранацца нашы людзі, яшчэ прыгажэйшыя дываны будуць у іх кватэрах, яшчэ лепшым стане наша жыццё. «Усё для чалавека»—такі дэвіз выстаўкі, арганізаванай Міністэрствам лёгкай прамысловасці БССР. «Усё для чалавека»—такі дэвіз усяго нашага жыцця.

А. МАЛАШЭУСКАЯ.

Брэсцкі дывановы камбінат штодзень дае па тры з паловай тысячы квадратных метраў вырабаў. НА ЗДЫМКУ: адзелачны ўчастак. Якасць гатовай прадукцыі правярае памочнік майстра Пётр МІСІЮК. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ЭКСКУРСІЯ ў МІНСК

Аб такой экскурсіі думалі мы даўно, але заўсёды нешта перашкаджала: арганізаваць паездку на некалькі дзён групы людзей, якія працуюць у розных установах і ў розных мясцінах,—справа нялёгкая.

У гэтым годзе, калі Беларусь, а з ёй і ўся прагрэсіўная беларуская грамадскасць за мяжою, рыхтуецца да святкавання знамянальнай даты—пяцідзесяцігоддзя беларускай дзяржаўнасці, такая паездка стала проста неабходнай. І на гэты раз арганізатар—прэзідыум Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства—здзейсніў свой намер: 23 асобы з актывістаў Таварыства паехалі ў Мінск знаёміцца з жыццём беларускай сталіцы.

У нашай групе былі людзі розных прафесій і рознага ўзросту: дырэктары, інжынеры, інструктары ГП БГКТ, ветэраны рэвалюцыйнай барацьбы і маладзёжныя дзеячы. Адно былі ўжо ў Мінску па некалькі разоў, іншыя ведаюць яго толькі па газетнай інфармацыі. Былі сярод нас і незадаволеныя маршрутам, які прадугледжваў толькі Мінск. Яны выказалі свае сумненні: што рабіць у Мінску столькі дзён? Але сустрэча з Мінскам пераўзышла ўсе іх уяўленні аб гэтым горадзе.

Перш за ўсё здзівіла сучаснасць і надзвычайна хуткі тэмп развіцця сталіцы Беларусі. Гэты тэмп робіць вялікае ўражанне не толькі на навічоў. Маё першае знаёмства з Мінскам адбылося ў 1956 годзе. Цяпер Мінск—не той горад. Вырас амаль у два разы.

Георгій ВАЛКАВЫЦКІ,
галоўны рэдактар «Нівы».

Сведчаннем гэтага росту з'яўляецца і камвольны камбінат, адзін з найбольшых у Савецкім Саюзе, па цэхах якога мы хадзілі. У пяцідзесятых гадах яны пачалі ўзнікаць на пустэчы, на незарытых аскоках другой сусветнай вайны. Гэты рост адчуваем і ў казачным Палацы спорту, у якім захапляемся ленинградскім балетам на лёдзе. Мінск даўно перастаў быць правінцыяльным горадам. Яго часта наведваюць лепшыя артысты і мастацкія калектывы краіны, а таксама замежныя госці. Ён і сам цешыць сваім мастацтвам іншыя рэспублікі і краіны. Адчуваем гэта асабліва ў студыі Рыгора Шырмы, углядаючыся ў бясконцыя дарогі яго чудаўнай капэлы і слухаючы яе песні.

Незабыўнымі былі нашы сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі. З некаторымі з іх у нас даўняя дружба. Наведваючы Польшчу, яны не раз былі нашымі гасцямі, не раз выступалі перад нашай грамадскасцю. У нас многа агульных знаёмых. Таму нам цяпер не трэба ламаць бар'ера афіцыйнасці. Ідзе непасрэдная, сяброўская гутарка. Гаспадары даволі добра ведаюць нашу працу. Многія з іх вышэсваюць «Ніву». Таму ёсць аб чым пагаварыць. Канкрэтным вынікам нашых літаратурных кантактаў з'яўляецца зборнік членаў нашага літаратурнага аб'яднання, які рыхтуе выдавецтва «Беларусь».

Брацкую дапамогу аказвае нам і Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Яно дасылае ў Беласток шмат беларускай мастацкай літаратуры, фотаматэрыялаў і газет. Таму прыемна было су-

стрэцца з дзеячамі гэтага таварыства, пазнаёміцца з людзьмі, карыснаю дзейнасць якіх адчуваем у нашым жыцці, але ў патоку паўсядзённых клопатаў не заўсёды патрапім належна яе ацаніць. Дык, карыстаючыся з нагоды, сардэчна дзякуем за дапамогу. Спадзяёмся, што і надалей будзе яна разгортвацца на карысць дружбы.

Ёсць у Мінску домік, у якім немагчыма не ўсхвалявацца. Гэта адзіны ў Мінску, які пасля ваенных знішчэнняў быў дакладна рэканструяваны. Малы, аднапавярховы. Такія ўжо ў Мінску не будуць. Але ён славіцца не архітэктурай. У ім 70 год назад нарадзіўся вялікі архітэктар Расіі—пралетарская партыя. Тут, у гэтым доме, дзе адбыўся І з'езд РСДРП, з асаблівай яркасцю бачыш тая велізарная крокі, якія зрабіла ў будучыню Расія, а з ёю і Беларусь.

Гісторыі роднай зямлі адводзіцца ў Мінску належная ўвага. Мы яшчэ наведвалі Беларускае дзяржаўнае музей і Музей Якуба Коласа. Усюды сустрэлі клапатлівыя адносіны да спадчыны народа, яго непразімаючыя каштоўнасці. Усюды таксама бачылі вялікую цікавасць насельніцтва да свайго мінулага. У музеях, у якіх мы былі, поўна наведвальнікаў.

Былі мы ў Мінску пяці дзён. Ubачылі невялікую частку яго багатага жыцця. Можна сказаць, адбылося толькі першае знаёмства. Яно кліча да наступных сустрэч.

г. Беласток.

РАЗВЕ ЭТО ОТВЕТ ПО

Уважаемая редакция газеты «Голас Радзімы»!
Сначала мы решили послать это письмо редактору «Нового русского слова» Е. Вайнбауму в Нью-Йорк, но перерешили—ведь все равно оно не увидит света. Поэтому просим вас напечатать то, что мы написали. Пусть люди знают, что думают эмигранты в США.

Нью-Йорк. Редактору газеты «Новое русское слово» мистру Вайнбауму.

1 октября 1968 года «Новое русское слово» поместило статью «Ложью правды не перешибешь». Автор ее, к сожалению, наш соотечественник Денис Горбачевич. Тот Горбачевич, который трижды посетил свою Родину: в 1935, 1960 и 1966 годах и трижды ее оклеветал. Когда родственники Горбачевича, труженики села Кальчицы Слуцкого района, узнали, каков он, их дядечка Денис, они решили ответить ему открытым письмом. Письмо это редакция поместила в 32(1038) номере газеты «Голас Радзімы» за 1968 год. И хорошо сделала. Было бы недемократично, если бы мы, эмигранты в Америке, имели представление о жизни в белорусском селе только по книжкам Дениса Горбачевича и тем хвалебным рецензиям, которые поместила на своих страницах газета «Новое русское слово».

Вам, Вайнбаум, не понравилось то, что сказали в своем письме люди, у которых гостил два месяца Денис Горбачевич. Вы предоставили ему возможность еще раз ответить своим близким неблагодарностью за гостеприимство. Это и вынуди-

ло нас написать это письмо.

Представим на минутку, редактор Вайнбаум, что вы побывали у своих родных, приехали в Минск и принесли в редакцию газеты «Голас Радзімы» статью, в которой написали, что, мол, ваши родственники некультурные, вместо кофе пьют сырые яйца и тому подобное и прочее. Мы уверены, что, прочтя такую статью, вам бы ответили:

— Мистер Вайнбаум, это не этично. Они же ваши родственники, вы были их гостем. Наша газета не может поместить такую статью.

Вы, Вайнбаум, так не ответили мистру Горбачевичу. Наоборот, вы расхвалили его «творчество» на страницах газеты, которую вы редактируете. Не говорит ли это плохо о вашем интеллекте?

Ознакомившись со статьей «Ложью правды не перешибешь», мы еще раз прочли скромное письмо родных Горбачевича «Нам просто не верится», которое было помещено в «Голасе Радзімы». И что мы видим: выступая с бранью против этого письма, вы безапелляционно назвали его своим излюбленным словом «ложь». По сути вы не ответили ни на один довод родственников Горбачевича. Не потому ли,

что вам нечего сказать? Не потому ли и грубость в статье, подписанной Горбачевичем? Грубость не только в выражениях, но и форме ответа.

Если бы вы, редактор Вайнбаум, критически прочли статью Д. Горбачевича, вы бы заметили, что противоречите сами себе. Вот вы пишете, что, де, в Советской стране «о плохом запрещено говорить», а затем приводите с десятка полтора цитат, вырванных из московского журнала «Новый мир» и других советских изданий, в которых имела место критика недостатков в жизни советского народа. Не кажется ли вам, редактор, что люди в Советской стране, да и мы за рубежом, имеют возможность прочесть эти журналы и статьи в них полностью, а не отрывками, вырванными на ваш тенденциозный вкус? Впрочем, в статье Горбачевича вы притящили за волосы, кроме цитат из советских журналов, и Д. Мережковского, и В. Ключевского, и даже потревожили сон Петра Великого. Уж не хотели ли вы этим сказать: «Вот какие мы с Денисом грамотен и как мы шагнули «из грязи в князи», каких высот культуры нахватались здесь, за океаном, чтобы затем уже смелее утверждать, что, де, (цитируем статью) «подавляющее большинство деревенской Руси все еще необразованное».

Для того, чтобы так утверждать, повидимому, надо быть самому на каком-то, пусть даже элементарном, уровне культуры. Статья «Ложью прав-

ПЕРШЫ ЦЫМБАЛІСТ

новіч, па-маладому блішчаць яго вочы.

...Ігры на цымбалах ён навучыўся ў далёкія дзіцячыя гады ў свайго бацькі—музыканта-самавучкі. Часта яны ігралі разам на вясковых вяселлях і на вечарынах. Праходзіла па вёсцы чырвонаармейская вайсковая часць. Камандзір пачуў ігру Іосіфа-малодшага на цымбалах, «Эх, хлопчыкі! Трэба табе ехаць у горад вучыцца», — сказаў ён.

У адзін са снежаньскіх дзён 1922 года ў Мінск з-пад Талькі прыйшоў 15-гадовы падлетак у авечыя шапцы, у даматканай світцы, з цымбаламі за плячыма. У ярка асветленай зале І Беларускага тэатра ўпершыню са сцэны прагучалі беларускія цымбалы, на якіх іграў Іосіф Жыновіч. З гэтага часу пачалося канцэртнае жыццё цымбалістаў.

Разам з тэатрам малады цымбаліст выязджае ў Маскву. Ён выступае ў Крамлі і ў розных клубах. Маскоўскім слухачам вельмі спадабаліся жыццядасныя, тэмпераментныя беларускія танцы ў выкананні маладога музыканта. Многа пазней гэтыя танцы былі апрацаваны І. Жыновічам для цымбалаў з аркестрам і сталі неад'емнай часткай рэпертуару цымбалістаў рэспублікі.

Пад кіраўніцтвам Жыновіча

таленавіты музыкальны майстар-самавучка Сушкевіч рэканструяваў беларускія цымбалы. 1 студзеня 1930 года пастановай калегіі Наркамсацэты БССР быў арганізаваны Дзяржаўны ансамбль народных інструментаў, а яго першым цымбалістам стаў Іосіф Жыновіч.

Ён успамінае: — Вельмі запомнілася першая паездка ансамбля ў Маскву, дзе мы прынялі ўдзел у Тэатральна-музыкальнай культуры і сустрэчы з усеаюзным старастам Міхаілам Іванавічам Калініным, які запрасіў нас да сябе і па-сяброўску гутарыў з кожным з нас.

Адаючы многа часу канцэртнай дзейнасці, І. Жыновіч займаецца ў Беларускай кансерваторыі і на юрыдычным факультэце ўніверсітэта.

Сур'ёзныя заняткі маладога музыканта ў хуткім часе прынеслі першы плён. На I Усеаюзным конкурсе музыкантаў-выканаўцаў на народных інструментах Іосіфу Жыновічу прысуджаецца званне лаўрэата, а ў 1940 годзе ён прымае ўдзел у Першай дэкадзе Беларускага мастацтва ў Маскве.

У час вайны Іосіф Жыновіч у складзе канцэртных брыгад выязджае на фронт. Там у цяжкіх франтавых умовах ён выступаў перад байцамі, дзе

«эстрадай» былі кузавы аўтамашын, а «партэрам» і «бельэтажам» — лафеты гармат і браня грозных танкаў.

Вайна знішчыла ўсе інструменты і ноты, і пасля яе заканчэння І. Жыновіч з групай энтузіястаў-музыкантаў узяўся за аднаўленне цымбалаў і нотнага фонду. Нотны матэрыял перапісвалі па памяці.

У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі адкрыўся клас цымбалаў, які ўзначаліў І. Жыновіч. У хуткім часе ён напісаў падручнік «Школа ігры на цымбалах». Цяпер гэты падручнік будзе перавыдадзены. І. Жыновіч скончыў яшчэ адну папулярную кнігу, якая мае вялікую цікавасць як для музыкантаў, так і для аматараў. Іосіф Жыновіч выхаваў плеяду выдатных цымбалістаў: Веніяміна Бурковіча, Мікалая Шмелькіна, Аляксандра Ляончыка і многіх іншых.

Цымбалістаў зараз рыхтуюць у музычных школах, вучылішчах і кансерваторыі.

— У адным Мінску, — гаворыць без горадзі І. Жыновіч, — навучаюцца ў спецыяльных навучальных установах больш 200 цымбалістаў.

Дзяржаўны народны аркестр БССР разам з Жыновічам пачаў ва ўсіх саюзных рэспубліках. Маршруты цымбалаў

праяглі ад Ала-Тау да Волгі, ад берагоў Чорнага мора да Запаляр'я. Цяпер беларускія цымбалы ведаюць далёка за рубяжамі нашай Радзімы: у Англіі, Бельгіі, Галандыі, Фінляндыі, Швецыі, Польшчы, Венгрыі, Балгарыі, Чэхаславакіі, Турцыі, Індыі, Бірме. У мінулым годзе І. Жыновіч з групай народнага аркестра быў на гастроліях у Канадзе, дзе разам з канадцамі яго цёпла прымалі нашы землякі. За канцэртную дзейнасць пастановай Савета Міністраў БССР І. Жыновічу прысуджана Дзяржаўная прэмія, а зусім нядаўна Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР яму было прысвоена званне народнага артыста Савецкага Саюза.

Любяць свайго настаўніка вучні. Ён заўсёды дасць карысную параду, а ў вольны час з задавальненнем згуляе партыю ў шахматы. У вясёлай кампаніі вучняў яго можна ўбачыць на рыбалцы. Прафесар І. Жыновіч бадзёры і нястомны, як і ў гады маладосці. Цяпер разам з калектывам свайго аркестра ён рыхтуецца да сляўнага 50-гадовага юбілею Беларусі і Кампартыі рэспублікі. Беларускія цымбалісты яшчэ раз праспяваюць славу роднай Савецкай Беларусі.

М. РУБІНШТЭЙН.

НА ДНЯПРОЎСКИХ КРУЧАХ

Нядаўна выдавецтва «Беларусь» выпусціла на беларускай і рускай мовах альбом «Магілёў». Аўтар тэкста і складальнік — Пётр Шасцерыкоў.

За сем стагоддзяў, авяных легендамі, сі-вому гораду на Дняпры прыйшлося шмат чаго бачыць і перажыць. Магіляўчане змагаліся за свабоду і шчасце, гналі прэч замежных прыгнятальнікаў. Пад Магілёвам, каля вёскі Лясной, быў знішчаны шведскі корпус Левенгаупта, тут, на Дняпры, сур'ёзны ўдар ад войск генерала Раеўскага атрымаў француз, а ў час імперыялістычнай вайны з дапамогай чырвонагвардзейцаў жыхары горада далі рашучы адпор контррэвалюцыі, разграмілі ў Магілёве царскую стаўку вярхоўнага галоўнакамандавання. Мужна змагаліся магіляўчане супраць інтэрвентаў і ў гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Імёны герояў—абаронцаў Магілёва—занесены ў Памятную кнігу горада, у іх гонар названы вуліцы, скверы, бібліятэкі, калгасы, саўгасы.

Пасля вайны з фашысцкімі захопнікамі, дзякуючы працалюбным рукам жыхароў, у Магілёве выраслі новыя дамы, нарадзілі-

ся вуліцы, скверы, плошчы, архітэктурныя ансамблі. Магілёў стаў буйным прамысловым цэнтрам рэспублікі. У ім вырабляюцца цэлафан, штучнае валакно, абсталяванне для заводаў будаўнічай прамысловасці, ліфты, маставыя краны, скрэперы, аўтацягачы, пракат, клей і іншыя вырабы. А нядаўна магілёўскі аўтамабільны завод імя Кірава выпусціў новыя магутныя аўтамашыны, якія шпарка пабеглі па дарогах нашай краіны. Тут узведзены карпусы буйнейшага ў Еўропе камбіната сінтэтычнага валакна.

Альбом добра ілюстраваны. У ім фотаздымкі дняпроўскіх пейзажаў. Магілёўскага аўтавакзала, Першамайскай вуліцы, абласнога драматычнага тэатра, стужкаткавай фабрыкі, абласной бібліятэкі імя Ул. І. Леніна, прадпрыемстваў і навучальных устаноў. Прыцягваюць увагу змешчаныя тут шэсць здымкаў магіляўчан, якія прымалі ўдзел у штурме Зімяняга палаца, і іншыя здымкі і дакументы, якія яскрава адлюстроўваюць гераічны шлях горада, паказваюць яго адраджэнне, мірную стваральную працу.

М. ЖЫГОЦКІ.

Беларускія музыканты ў Рызе

Не так даўно на вуліцах Рыгі, Дайгаўпілса і Салдуса былі расклеены афішы аб канцэртах беларускіх музыкантаў. Не ўпершыню прыязджаюць да берагоў Дайгавы творчыя калектывы і салісты нашай рэспублікі. І кожны раз пасланцы Беларусі сустракаюць гарачы і сардэчны прыём.

Вялікае месца ў праграмах канцэртаў Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР, камернага аркестра філармоніі, арганіста А. Янчанкі і салісткі беларускай оперы С. Данілюк занялі творы кампазітараў Беларусі. Гастролі адкрыліся выкананнем «Альпійскай сімфоніі-баллады» Я. Глебава і «Вяернага рэквіема» англійскага

кампазітара Б. Брытэна. Аматыры музыкі пачулі скрыпачны канцэрт П. Падкавырава, сімфаніету М. Аладава, вакальна-сімфанічную пазму С. Картэса. У канцэртах удзельнічалі Дзяржаўны акадэмічны хор Латвіі і салісты Масквы і Ленінграда.

У заключэнне творчай справы беларускіх музыкантаў, прысвечанай 50-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі, быў выкананы ў Домскім саборы «Рэквіем» Д. Вердзі. Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам.

Г. ГЛАЙХЕНГАУЗ.

НА ЗДЫМКУ: выступаюць беларускія музыканты.

ГЕРОІКА ВАЙНЫ І МІРНЫХ БУДНЯЎ

Споўнілася 60 гадоў з дня нараджэння беларускага мастака Уладзіміра Сакалова. У памяшканні Мастацкага фонду БССР адкрылася выстаўка яго работ, сярод якіх пераважае графіка. Мастак паказвае жыццё воінаў Савецкай Арміі, якія свята ахоўваюць рубяжы нашай краіны, душэўную прыгажосць савецкага чалавека і характэрна роднай прыроды.

Пагранічнік.

Марская граніца. Аўталітаграфія.

БУДЗЕ «ДОМ КНІГІ»

Паркавая магістраль—адна з прыгажэйшых і самых маладых вуліц сталіцы Беларусі горада Мінска. Усе будынкі, якія ўзводзяцца і будуць узведзены тут, адказваюць навішым горадабудаўнічым патрабаванням.

У 1969 годзе на Паркавай магістралі будзе пабудаваны яшчэ адзін высотны будынак—13-павярховы «Дом кнігі».

Адміністрацыйна-вытворчы будынак «Дома кнігі» праектаваны ў комплексе з культурна-бытавымі ўстановамі, размешчанымі ў двухпавярховай прыбудове, якая прымыкае да высотнай 13-павярховай часткі будынка. У двух ніжніх паверхах размесцяцца фірменная кнігарня, канферэнц-зала на 300 месц, кафэ нацыянальных страў і шашлычная. Вышэй—Дзяржаўны камітэт па друку і Упраўленне кніжнага гандлю, выдавецтва, рэдакцыя розных часопісаў, вучэбна-кансультатыўны пункт паліграфічнага інстытута з аўдыторыямі, выставачная зала ўзораў кніг.

А. МАРОЗАЎ.

ATHEISM IN THE USSR

В дореволюционной России православная церковь занимала доминирующее положение. Победа Великой Октябрьской социалистической революции в 1917 году предоставила народу необходимые условия для свободы совести. Сегодня мы печатаем статью сотрудника журнала «Наука и религия» В. Мазохина «Атеизм в СССР», в которой рассказывается о том, как решается вопрос о религии в нашей стране.

In pre-revolutionary Russia, the Orthodox Church held a dominant position. With the full connivance of the authorities, it persecuted millions of heterodox people, and especially atheists. The Civil Code envisaged deprivation of all civil rights and hard labour camps for a term of eight years for all disbelievers who openly professed their atheistic views.

The victory of the Great October Socialist Revolution in 1917 provided all the conditions necessary for freedom of conscience in the country. The first few months following the establishment of Soviet power witnessed the laying of the foundation for new legislation which guaranteed free choice of religion and opportunities for anti-religious propaganda. The fundamentals of the new legislation were formulated in the Decree divorcing the church from the state and the school from the church, which was passed in 1918 by the Council of People's Commissars.

The exploiting classes having been wiped out in the Soviet Union, and socialism having triumphed, the bulk of sober-minded clergymen declared loyalty to the new state system. As for the mass of the believers as honest toilers they took the side of the Revolution without hesitation and together with the progressive, socially-conscious section of the population bore the brunt of the Civil War, of the economic devastation, the arduous work to rehabilitate the economy, the strain of the first five-year plans, and the terrific hardships of the Great Patriotic War. Nowadays, hand-in-hand with the atheists they are working to build a new society.

Therefore, in the present relations between the state and the church, there is no hostility which could be observed in the period of the sharp class struggle during the first years of Soviet power. This does not mean reconciliation between these irreconcilable outlooks — communist and religious, but no one in the country would think of considering religion and religious rites as anti-Soviet acts.

In the twenties and thirties, anti-religious propaganda was conducted primarily against religious institutions, the open propagators of religious ideology which in those days carried on vigorous anti-socialist activities. Following the building of a socialist society, and especially after the Decree passed in 1954 by the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union, on errors in conducting scientifically-based anti-religious propaganda among the Soviet population, the centre of gravity in the anti-religious drive was shifted to rational criticism of the religious outlook and to popularising the Marxist-Leninist outlook.

The profound anti-religious propaganda since then has borne wholesome fruit.

The scientific, atheistic monthly *Nauka i Religiya* (Science and Religion) founded in 1959 and published by the Znaniye (Knowledge) Society, has a circulation of about 300,000 copies. The popularity of its younger colleague, the Ukrainian anti-religious monthly *Lyudina i Svif* (Man and the World) is also growing steadily.

The theory of Marxist atheism and anti-religious propaganda in the present conditions, when the country is changing over from

socialism to communism, is being elaborated by the Institute of Scientific Atheism of the Academy of Social Sciences, which was established several years ago.

The national society «Znaniye», which has recently celebrated its 20th birthday, has been engaged in mammoth educational and anti-religious activities. This voluntary organisation has branches in every city and district centre, and thousands of lecturers. Apart from its local branches, anti-religious propaganda is conducted, within the framework of this Society, by Houses of Scientific Atheism, planetariums, mobile clubs and public libraries.

There are various forms of anti-religious propaganda: lectures and talks, topical evenings, evenings of questions and answers, exhibitions, lectures illustrated with films, radio and TV programmes, conferences, seminars, and so on.

What are the practical results of this large-scale atheistic propaganda throughout the length and breadth of a vast state? Assuredly, they are part and parcel of the victories scored in the process of the Soviet cultural revolution, and are closely linked with the spectacular feat of transforming a backward country into an advanced state, where the population is one-hundred per cent literate, and which is holding first place in the world for educational standards. Half a century ago atheists and disbelievers were few and far between. Today out of 230 million Soviet citizens only one-tenth claim that God exists.

Scientific, popular, comprehensible, tactful propaganda, which precludes offence to the feelings of believers, is an important factor in the steady dying out of religious ideology.

In conditions of socialism, this is a prolonged and complex process. It will proceed with increasing tempo as the country more swiftly builds the material and technical foundation of communism and develops new social relations, science, culture, and education. But as previously, atheistic education of Soviet people will play an important role in accelerating this process.

САКРЭТ ПОСПЕХУ

Саветы — палітычная аснова нашай краіны. Вярхоўны Савет СССР, Вярхоўны Саветы 15 саюзных і 20 аўтаномных рэспублік, 50 тысяч мясцовых Саветаў — краёвых, абласных, акруговых, раённых, гарадскіх, сельскіх і пасялковых, у рабоце якіх прымае ўдзел больш 25 мільянаў чалавек, амаль кожны чацвёрты дарослы грамадзянін СССР, — такая сістэма дзяржаўнай улады ў краіне, што нарадзілася ў кастрычніку 1917 года.

Усе без выключэння Саветы ствараюцца шляхам выбараў, у якіх мае права ўдзельнічаць кожны грамадзянін СССР, калі яму да дня выбараў споўнілася 18 год, незалежна ад расавай і нацыянальнай прыналежнасці, полу, веравызнання, адукацыі, сацыяльнага паходжання, маёмаснага стану і мінулай дзейнасці. Гэта права гарантуецца ў Канстытуцыі СССР. Выбары ў нашай краіне прамыя, гэта значыць, што людзі галасуюць непасрэдна за самога кандыдата, а не праз выбаршчыкаў, як гэта робіцца, напрыклад, у ЗША.

Саветы — улада працоўных. Гэтае, здаецца, гранічна простае сцвярдзенне ў тых, хто не ведае нашай рэчаіснасці, выклікае часам непараўменне, якое ў некаторых выпадках мяжуе са скептыцызмам. Такім скептыкам мы можам адказаць перакананымі фактамі: амаль палову дэпутатаў нашага беларускага парламента — Вярхоўнага Савета БССР складаюць будаўнікі, слесары, токары, кавалі, швачкі, ткачы, свінаркі, трактарысты. У ліку дэпутатаў таксама работнікі партыйных, прафсаюзных, маладзёжных арганізацый і дзяржаўных устаноў, вучоныя, пісьменнікі, артысты, настаўнікі, урачы, кіраўнікі прадпрыемстваў, калгасаў, ваеннаслужачыя і г. д.

Але ўсё ж як чалавек працы робіцца дзяржаўным дзеячом?

Марыя Аляхновіч нарадзілася ў вёсцы Валішчы Брэсцкай вобласці ў 1945 годзе. Нічога незвычайнага няма ў яе біяграфіі: расла, вучылася, пайшла працаваць на свінаферму. Сярод сябровак нічым асаблівым не вылучалася, хіба толькі працавітасцю. І менавіта праца, а не спадчына багатых бацькоў прынеслі ёй славу і гонар — Марыя Аляхновіч была ўручана вышэйшай ўзнагарода краіны — ордэн Леніна. На перадвыбарчым сходзе, напярэдадні выбараў у Вярхоўны Савет БССР сёмага склікання, аднавяскоўцы аднадушна назвалі яе сваім кандыдатам у вышэйшы орган улады рэспублікі. І сёння сялянка з вёскі Валішчы разам з іншымі народнымі абраніцамі вырашае дзяржаўныя справы.

Ні Марыя Аляхновіч, ні іншыя дэпутаты як Вярхоўнага, так і ўсіх астатніх Саветаў, не кідаюць сваю працу. Яны застаюцца ў калгасе, на заводзе, ва ўстанове, жывуць сярод тых, хто выбраў іх. Кожны грамадзянін можа прыйсці да свайго дэпутата з просьбай, прапановай ці скаргаю.

Час ад часу дэпутаты збіраюцца на сесіі тых Саветаў, куды яны выбраны. За выкананне сваіх дэпутацкіх абавязкаў яны не атрымліваюць дадатковай аплаты. За той час, калі яны ўдзельнічаюць у рабоце сесіі ці камісіі, якія рэгулярна збіраюцца ў прамяжках па-

між сесіямі, за дэпутатамі захоўваецца сярэдняя заробатная плата. Дарчы, уся выбарчая кампанія ў СССР ажыццяўляецца за кошт дзяржавы, кандыдаты ў дэпутаты ніякіх выдаткаў не нясуць.

Дзейнасць Саветаў шматгранная і разнастайная. Тым з нашых чытачоў, хто жадае больш падрабязна азнаёміцца з гэтым пытаннем, раім прачытаць брашуру А. Лебедзева «Народны парламент Беларусі», якая хутка выйдзе ў бібліятэцы газеты «Голас Радзімы».

У гэтай кніжцы чытач знойдзе грунтоўны расказ аб тым, як Беларуская рэспубліка ажыццяўляе свой суверэнітэт у складзе адзінага Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — дзяржавы, створанай на аснове добраахвотнага аб'яднання раўнапраўных савецкіх рэспублік.

Адразу ж пасля перамогі Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ўсе малыя і вялікія народы, што насялялі былою Расійскую Імперыю, спецыяльнымі дэкрэтамі Савецкай улады атрымалі права на самавызначэнне аж да аддзялення і ўтварэння самастойнай дзяржавы. Гэтае свяшчэннае права, здабытае крывёю працоўных і сялян, беларускі буржуазныя нацыяналісты спрабавалі выкарыстаць у сваіх уласных мэтах. Але беларускі народ без дапамогі паноў-добрадзеяў вырашыў свой лёс: 1 студзеня 1919 года была створана Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка, якая добраахвотна ўвайшла ў склад СССР. Канстытуцыя Саюза ССР гарантуе суверэнітэт Беларускай рэспублікі, захоўвае за ёй права самастойна вырашаць пытанне аб сваім знаходжанні ў складзе СССР або выхадзе з яго.

Беларуская ССР мае сваю канстытуцыю, усе змены і дапаўненні ў якой могуць быць зроблены толькі самой рэспублікай, дзяржаўны герб, сцяг і гімн, свой вышэйшы орган дзяржаўнай улады — Вярхоўны Савет БССР, свой урад — Савет Міністраў БССР, сваю сістэму органаў правасуддзя, сваё крымінальнае, грамадзянскае, працоўнае, сямейнае і іншыя заканадаўствы. Беларусь мае сваё міністэрства замежных спраў, з'яўляецца членам-заснавальнікам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і як суверэнная дзяржава прымае актыўны ўдзел у міжнародным жыцці.

Паўстагоддзя ідзе Беларусь па шляху свабоды і шчасця. Змены, якія адбыліся за гэты час у былым краі галечы і жабрацтва, радуюць нашых землякоў, верных сыноў і дачок маці-Радзімы. Яны разам з намі, грамадзянамі Савецкай Беларусі, ганарацца новым замочным жыццём, што прыйшло ў вёску і горад, урадлівымі палямі і асучанымі балотамі, магутнымі заводамі і камбінатамі, нашымі трактарамі, аўтамабілямі, станкамі, гадзіннікамі — усім тым, што экспертуе рэспубліка больш чым у 70 замежных краін. У Дзень Беларускай ССР, што адбыўся на «ЭКСПО-67» у Манрэалі, наведвальнікаў, якіх уразілі дасягненні ў мінутым адсталага народа, цікавіла, у чым жа сакрэт поспехаў Беларусі. Савецкая ўлада, непарушная дружба народаў — вось сакрэт росквіту любой нацыі СССР.

ЗАГАДКА ОДНОГО ДОКУМЕНТА

Старейшее научно-исследовательское учреждение страны — институт виноделия и виноградарства «Магарач» ведет свое начало от небольшого казенного хозяйства, выделенного 140 лет назад, в октябре 1828 года, из Никитского ботанического сада.

Богата и интересна история «Магарача» — этого центра самобытного русского и советского виноделия. Она широко отражена в открывшемся здесь музее. В экспозиции десятки редких экспонатов. Но один из них, недавно обнаруженный кандидатом сельскохозяйственных наук Романом Акчуриным в архиве института, особенно примечателен. В нем говорится:

«Куплены Г. Гурьевым из Императорского Магарачского училища виноделия 24 ведра вина... всего на сумму 268 руб. 80 коп. и за посуду 24 руб.»

Внизу другой рукой приписано:

«Я уплатил и означенное вино для доставки по принад-

лежности принял ноября 3 дня 1838 года шкиперу Осипу Гарibaldi».

Шкиперу Осипу Гарibaldi? Что это? Еще одно ранее неизвестное свидетельство пребывания в Крыму народного героя Италии Джузеппе Гарibaldi?

Ученые заинтересовались этим документом. Да, Джузеппе Гарibaldi не раз бывал в России. Именно здесь во время плавания по Черному и Азовскому морям в 1833 году в Таганроге он впервые познакомился с одним из деятелей итальянского освободительного движения.

Не смущало и имя Осип. Осип, Иосиф, Джозеф, Джузеппе — равнозначны. Известно и то, что итальянский патриот был капитаном (шкипером) торговых судов. В морском реестре 1832 года значится: «Гарibaldi Джузеппе... внесен в список капитанов... 27 февраля 1832 года за № 289».

Итак, документ свидетельст-

вует, что капитан Джузеппе Гарibaldi заходил в Ялтинский порт. Но ведь доподлинно известно, что в 1838 году неистовый бунтарь находился в Южной Америке.

И вот тут-то возникает серия загадок. Может быть, у великого итальянца был двойник, тоже капитан, и тоже Джузеппе, и тоже Гарibaldi, плававший на Черном море. Такое представляется маловероятным. Возможно, кто-то назывался его именем. Но это было небезопасно и вряд ли приемлемо, так как в 1834 году Гарibaldi был приговорен к смертной казни за организацию восстания в Генуе. И, наконец, последнее, что наиболее вероятно: в документальном допуске ошибка в обозначении последней цифры года. Гарibaldi мог быть в Ялте в конце 1832, 1833 или 1834 года.

А пока интереснейший документ хранит загадку, которую пытаются разрешить ученые. (АГН).

САВЕЦКІ СЛАНЕЧНІК НА ПЛАНТАЦЫЯХ СВЕТУ

Ужо тры краіны закупілі сёлета буйныя партыі насення савецкага сланечніка — Турцыя, Пакістан і Іспанія. Некалькі краін набылі пробныя партыі гэтага насення. Дзесяцію равняравымі калектывам Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута алейных культур, які ўзначальвае аядомы селекцыянер, акадэмік Васіль Пуставойт, у Савецкім Саюзе засядаюцца 4,7 мільёна гектараў. 95 працэнтаў гэтых плантацый «сонечнай кветкі». Каля мільёна гектараў заняты савецкім сланечнікам у Румыніі, Венгрыі, Чэхаславакіі Францыі, Канадзе.

Папулярнасць савецкіх гатункаў сланечніка тлумачыцца іх высокай урадлівасцю і надзвычайным высокім утрыманнем алею. У насенні гатункаў, выведзеных акадэмікам Пуставойтам і яго супрацоўнікамі, утрымліваецца больш 50 працэнтаў алею. На доследным участку інстытута гатункаў «Перадавік» даў ураджай у дзве тоны алею на адным гектары.

— Гэта, відаць, абсалютны сусветны рэкорд, — заявіў акадэмік В. Пуставойт. — Калі ж гаварыць аб перспектывах нашых гатункаў у сусветным маштабе, то, акрамя «Перадавіка»,

трэба, відаць, назваць гатункі «Маяк», «№ 6540», «№ 8931» і «№ 3497», попыт на якія за рубяжом асабліва вялікі. Цяпер да нашых гатункаў праяўляюць вялікую цікавасць Злучаныя Штаты Амерыкі, дзе сланечнік вырошчываецца на корм для птушкі і як дэкарацыйная расліна, а таксама Аргенціна, якая з'яўляецца другім у свеце пасля Савецкага Саюза вытворцам насення сланечніка. Наша насенне адпраўляецца таксама ў некалькі краін Афрыкі і ў Аўстралію.

Ю. ЗЯНЮК.

(АДН).

Да гэтай цудоўнай краіны 14 тысяч кіламетраў — у некалькі разоў больш, чым да Афрыкі. Як жыўць там людзі? Чым займаюцца?

І вось сёлета я дастаў свой рюкзак, пажоўклы ад цянь-шаньскага сонца і сібіроўскіх дажджоў, і адправіўся з сябрамі ў краіну маёй дзесяцігадовай мары — Камчатку.

...Праз ілюмінатар «ІЛ-18» бачны ўжо абрысы сталіцы далёкага паўвострава Петрапаўлаўска-Камчаткага, які, нібы руплівы гаспадар, нагружае караблі солью, рыбай, машынамі, жадае ім папутнага ветру і ўдалага шляху.

Нам, беларускім турыстам, пашанцавала пабываць на легендарных Камандорскіх астравах, дзе знайшлі прытулак марскія коцікі, убачыць птушыныя базары, пачуць непаўторны птушыны аркестр.

У краязнаўчым музеі сяла Нікольскае — цэнтры Камандорскіх астравоў, мы пакінулі свае падарункі, сярод якіх была і кніга аб абаронцах Брэсцкай крэпасці. Было вельмі прыемна сустрэць сярод мясцовых жыхароў віцэблянкіна Мікалая Валатовіча, які працуе механікам на рыбалоўным сейнеры. Амаль 10 гадоў пражыў ён на Камчатцы. Некалькі разоў ужо збіраўся пакінуць гэты край. Але зноў і зноў адкладае ад'езд.

І зусім нечаканай была сустрэча з сябрам дзяцінства Валерыем Фомчанкам, начальнікам планавага аддзела перавозак рачнога порта Усць-Камчатка. 10 год не бачыліся і сустрэліся на краі свету!

— Ці былі вы на Ключаўскай? — гэтае пытанне абавязкова задаюць кожнаму, хто прыехаў на Камчатку.

Ключаўская сопка — самы высокі вулкан свету — 4740 метраў. Яе вяршыню ахутвае туманная муфта: волат дыхае магутнай энергіяй.

На Камчатцы мы бачылі казачныя ландшафты нахштат тых, што малююць фантасты. На зайздрасць гурманам удосталася частаваліся чырвонай ікрой, кетай, ласосем. Зрабілі цікавае падарожжа па беразе Ціхага акіяна. Любаваліся непаўторнай далінай гейзераў. Той, хто бачыў Камчатку — велічную мініятуру зямлі, назаўсёды захавае ў сэрцы захваленне гэтым краем.

В. ДУБІНКА.

ПАРТРЭТ І. С. ТУРГЕНЕВА.

Рэпрадукцыя з карціны Б. Шчарбакова.

ТАЛЕНТ МАГУТНЫ, ВАРТЫ РАСІІ

Мы называем бесмяротнымі творы сусветнай літаратуры, супраць якіх бездапаможны і час, і прасторы, творы, якія змаглі пераадолець адлегласці, дзяржаўныя граніцы, нацыянальныя адрозненні, моўныя перагародкі. Менавіта такімі аказаліся кнігі Тургенева і перш за ўсё «Запіскі паляўнічага», усе раманы, многія п'есы, аповесці, прамовы і нарысы, «Вершы ў прозе». Яны здабылі сусветную славу, таму што яны знайшлі трапяткі водгук у сэрцах мільёнаў чытачоў, незалежна ад таго, дзе б ні жылі людзі, што задумваюцца над старонкамі гэтых кніг, і незалежна ад мовы, на якой друкаваліся гэтыя творы.

Споўнілася 150 год з дня нараджэння Івана Сяргеевіча Тургенева. Наша краіна, а з ёю разам і ўсё чалавечтва, аддаюць даніну ўдзячнай памяці і павагі вялікаму мастаку рускага слова, выдатнаму і праслаўленаму майстру

ўсёй еўрапейскай літаратуры XIX стагоддзя. Тургенеў быў адным з першых рускіх пісьменнікаў, хто заслужыў сапраўды сусветную вядомасць. Менавіта ён вывеў рускую літаратуру на шырокія прасторы міжнароднага прызнання.

За ім па той жа ўзыходзячай дарозе славы неўзабаве пайшлі іншыя рускія пісьменнікі, якія хутка заваявалі яшчэ больш ярка зьяўчыя вянк і атрымалі больш гучныя імёны, — Леў Талстой, Дастаеўскі, Чэхаў, пазней — Горкі. Але Тургенеў быў іх агульным папярэднікам на гэтым шляху.

Дзень нараджэння вялікага сына зямлі рускай стаў нашым агульным святам. Мы адзначылі яго ў рэспубліках, гарадах і пасёлках. І як самы лепшы падарунак да юбілею паставілі на кніжную паліцу краіны 1020 выданняў твораў І. С. Тургенева, якія выйшлі за гады Са-

вецкай улады тыражом у 57 мільёнаў экзэмпляраў. Ці мог марыць пісьменнік аб тым, што яго кнігі будуць выдадзены на 60 мовах народаў СССР і зарубажных краін!

Шырокі поспех мелі кнігі Тургенева на Беларусі. Газета «Гомельская мысль» (1913, № 39) прыводзіць такія, напрыклад, звесткі. У адной з бібліятэк Гомеля кнігі Тургенева «былі ў карыстанні» толькі за 1912 год 543 разы.

Сапраўдным здабыткам беларускага народа сталі творы Тургенева толькі ў савецкі час. На беларускую мову перакладзены раманы «Рудзін», «Дваранскае гняздо», «Напярэдадні», «Бацькі і дзеці», а таксама «Запіскі паляўнічага» і многія іншыя творы.

Сёння мы прапануем увазе чытачоў некалькі вершаў у прозе, напісаных І. С. Тургеневым у апошнія гады жыцця.

ВЕРШЫ У ПРОЗЕ

Верабей

Я вяртаўся з палявання ішоў прысадамі. Сабака бег перада мной.

Раптам ён прыцішыў свае крокі і пачаў красціся, нібы пачуў перад сабой дзічыну.

Я глянуў уздоўж прысадаў і ўбачыў маладога вераб'я з жаўцізнай каля дзюбы і пухам на галаве. Ён вываліўся з гнязда (вецёр моцна хістаў бярозы ў прысадах) і сядзеў нерухома, бездапаможна расставіўшы крыльцы, якія толькі-толькі прарасталі.

Мой сабака паволі набліжаўся да яго, як раптам, сарваўшыся з блізкага дрэва, стары чарнагруды верабей каменем заваліўся перад самай яго мордай — і ўвесь ускудлачаны, перакрыўлены, з адчайным і жаласным ліскам скочыў разы два ў кірунку зубастай разяўленай пашчы.

Ён рынуўся ратаваць, ён засланіў сабой сваё дзецішча... але ўсё яго маленькае цела калацілася ад жаху, галасок здзічэў і хрыпеў, верабей заходзіўся, ён ахараўваў сабой!

Якім вялізным страхыдлам павінен быў яму здавацца сабака! І ўсё-такі верабей не мог уседзець на сваёй высокай, недасягальнай — галінцы... Сіла, мацнейшая за яго волю, скінула яго адтуль.

Мой Трэзор спыніўся, падаў-

ся назад... Відаць, і ён прызнаў гэтую сілу.

Я хуценька паклікаў збянтэжанага сабаку — і пайшоў, поўны пашаны.

Так не смеяцца, Я быў поўна пашаны да той маленькай, гераічнай птушкі, да яе парыву любві.

Любоў, думаў я, мацней за смерць і за страх смерці. Толькі ён, толькі любоўю трымаецца і рухаецца жыццём.

Капуста

У бабы-ўдавы памёр яе адзіны, дваццацігадовы сын, першы на сяле работнік.

Пані-ўладарка таго самага сяла, даведаўшыся пра гора бабы, пайшла адведаць яе ў самы дзень пахавання.

Яна застала яе дома. Стоячы пасярод хаты, перад сталом, яна, не спяшаючыся, мерным рухам правай рукі (лева вясела плёткаю) чэрпала посну капусту з дна закуранага гаршка і глытала лыжку за лыжкай.

Твар той бабы сасмяг і спахмурнеў, вочы пачырванелі і апухлі... але яна стаяла моцна і выпрастаўшыся, як у царкве.

«Божа мой! — падумала пані. — Яна можа есці ў гэтую хвіліну... Якія, аднак, у іх ва ўсіх агрубелыя пачуцці!»

І прыгадала тут пані, як, страціўшы некалькі гадоў таму назад дзевяцімесячную дачку,

яна з гора адмовілася наняць цудоўную дачку пад Пецярбургам — і пра жыла ўсё лета ў горадзе! — А баба ўсё сёрбала капусту.

Пані не сцярпела нарэшце.

— Тацяна! — прамовіла яна. — Даруй! Я дзіўлюся! Няўжо ты свайго сына не любіла? Як гэта ў цябе не прапаў апетыт? Як можаш ты есці гэтую капусту?

— Васілёк мой памёр, — ціха прагаварыла баба, і набалелыя слёзы зноў пацяклі па яе ўпалых шчоках. — Значыць, і мой прыйшоў канец, з жывой з мяне сцяглі галаву. А капуста ж не прападаць, яна ж пасоленая.

Пані толькі плячыма паціснула — і пайшла прэч. Ёй жа соль даставалася лёгка.

Руская мова

У дні сумненняў, у дні цяжкага роздуму пра лёс маёй радзімы, — ты адна мне падтрымка і апора, о вялікая, магутная, праўдзівая і свабодная руская мова! Не было б цябе — як не кінуцца ў адчай, бзачы ўсё, што дзеецца дома? Але нельга верыць, каб такая мова не была дадзена вялікаму народу!

Пераклад Уладзіміра ЮРЭВІЧА.

НА ЗДЫМКАХ: 1. На рацэ Камчатка. 2. Наш цеплаход выйшаў у Ціхі акіян.

Фота аўтара.

АФАРИЗМЫ

- *Найдаўжэй туляюцца па свеце думкі, пазбайленыя галавы, да якой маглі б вярнуцца.*
- *Найгоршае — гэта спозненае рэха, якое адгукнецца толькі тады, калі ты выракаешся сказаных слоў.*
- *Пасля таго, як выйдзеш ад начальніка, правер сваю тоесамасць.*
- *Найвялікшая розніца паміж дзецьмі і дарослымі — гэта цана іх забавак.*

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31,
6-97-92, 6-18-88, 3-15-13.